

Socialutskottets yttrande

1999/2000:SoU9y

Tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2000

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 27 april 2000 berett bl.a. socialutskottet tillfälle att yttra sig över 2000 års ekonomiska vårproposition (1999/2000:100) i vad avser tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2000 jämte de motioner som kan komma att väckas i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Socialutskottet behandlar i yttrandet förslaget till tilläggsbudget för budgetåret 2000 såvitt avser utgiftsområde 9 samt motion Fi34 av Chris Heister m.fl. (m).

(Utskottet redovisar i yttrande 1999/2000:SoU8y sina ställningstaganden till den ekonomiska vårpropositionen i övrigt.)

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Propositionen

I propositionen föreslås att riksdagen anvisar ändrade anslag i enlighet med specifikation i tabell 2.1 samt godkänner att ramar för utgiftsområde 9 för budgetåret 2000 därmed fastställs till 27 488 182 000 kr. Vidare anføres att utgiftsprognosen för utgiftsområdet uppgår till 27,5 miljarder kronor och därmed är 2,2 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Utgifterna för anslaget *A2 Bidrag för läkemedelsförmånen* beräknas bli 1,5 miljarder kronor högre på grund av att landstingen kompenseras för pris- och volymökningar för 1999 samt höjda antaganden om priser och volymer för 2000. Anslaget tillförs därför 2 miljarder kronor på tilläggsbudget. Vidare beräknas utgifterna för anslaget *B8 Kostnader för statlig assistansersättning* nu bli 0,2 miljarder kronor högre jämfört med beräkningen i statsbudgeten.

Regeringen anför vidare att dess ambition är att ökade utgifter skall finansieras genom motsvarande minskning av utgifterna samma år. När det gäller de ökade utgifterna för bl.a. bidrag för läkemedelsförmånen har emellertid detta inte varit möjligt. Efter de föreslagna åtgärderna uppgår budgeteringsmarginalen till 0,9 miljarder kronor för år 2000.

A13 Ersättning till steriliserade i vissa fall

Propositionen

I statsbudgeten för innevarande år finns under A13 Ersättning till steriliserade i vissa fall uppfört ett ramanslag på 90 000 000 kr. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 101 530 000 kr. En delfinansiering sker genom att anslaget A14 Personligt ombud minskas med 15 000 000 kr.

Anvisade och beräknade medel för perioden 1999–2001 bygger på uppskattningen att 1 000 personer skulle komma att erhålla ersättning. Nya prognoser visar att närmare 1 700 personer kommer att beviljas ersättning.

A14 Personligt ombud

Bakgrund

I statsbudgeten för innevarande år finns under A14 Personligt ombud uppfört ett ramanslag på 45 000 000 kr.

Regeringen anförde i *budgetpropositionen för 2000* bl.a. följande:

I samband med psykiatrireformen genomfördes försöksverksamhet med förstärkt stöd till psykiskt funktionshindrade (s.k. personligt ombud). – – – Socialstyrelsen har i sin uppföljning av reformen konstaterat att försöksverksamheten fallit väl ut och rekommenderar att verksamheten görs tillgänglig för en större målgrupp. Mot bakgrund härav anser regeringen att verksamheten med personligt ombud skall permanentas och göras landsomfattande.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 45 000 000 kr anvisas under anslaget A14 Personligt ombud för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas anslaget till 90 000 000 kr vardera året. Regeringen avser att återkomma med förslag om närmare utformning i särskild proposition.

Socialministern har i ett frågesvar den 26 april 2000 anfört bl.a. följande:

Jag har förstått, bl.a. av Socialstyrelsens utvärdering och av handikapporganisationerna, att verksamheten med personligt ombud har haft stor betydelse för många personer med psykiska funktionshinder. Med anledning av detta avsatte regeringen särskilda medel för detta ändamål i budgetpropositionen för år 2000 (1999/2000:1) samt föreslog att verksamheten skulle permanentas och göras landsomfattande. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag.

I Socialstyrelsens slutrapport från utvärderingen av psykiatrireformen lämnades förslag på olika lösningar vad gäller utformningen av verksamheten. Det har också under beredningen inom Regeringskansliet visat sig att det finns olika önskemål både inom verksamheterna och berörda handikapporganisationer, såväl vad gäller utformning som en eventuell lagreglering. Vi är dock medvetna om att många verksamheter drivs i provisoriska former och med tillfälliga finansieringslösningar i avvaktan på ett förslag från regeringen. Regeringen har därför för avsikt att inom kort besluta om hur de anslagna medlen skall användas samt hur verksamheten kan göras tillgänglig i hela landet.

Motionen

I motion Fi34 av Chris Heister m.fl. (m) yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag att inom utgiftsområde 9 minska anslaget A14 Personligt ombud. Motionärerna anför att de vänder sig mot att regeringen ställer olika utsatta grupper mot varandra genom att delvis finansiera ersättning till tvångssteriliserade (anslag A13) genom en överföring av 15 miljoner kronor från anslaget för personligt ombud. Motionärerna anför vidare att de anser det förvånande att regeringen inte tagit de nödvändiga initiativen för att realisera de angelägna mål som låg bakom anslaget för personligt ombud. Ännu mer förvånande är det enligt motionärerna att regeringen – innan de psykiskt funktionshindrade har fått någon som helst förbättring – minskar de avsatta resurserna.

Övriga medelsanvisningar

Regeringens förslag till förändringar av medelsanvisningar till A2 Bidrag för läkemedelsförmånen, A9 Smittskyddsinstitutet, B1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken, B2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet, B3 Statsbidrag till vårdartjänst m.m., B4 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder, B5 Bidrag till handikapp- och pensionärsorganisationer, B9 Bidrag till ungdomsvård och missbrukarvård m.m., B12 Statens institut för särskilt utbildningsstöd, B15 Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor, B16 Statens institutionsstyrelse, C1 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning och C2 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning har inte mött någon erinran i form av motioner.

Socialutskottets bedömning

Lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall trädde i kraft den 1 juli 1999. Lagen ger rätt för vissa personer som steriliserats mot sin vilja eller på grund av någon annans initiativ att begära och erhålla ekonomisk ersättning av staten. Som regeringen anför visat visar nya prognoser att närmare 1 700 personer kommer att beviljas ersättning, vilket är betydligt fler än vad som ursprungligen uppskattats. Socialutskottet tillstyrker därför förslaget att öka anslaget A13 Ersättning till steriliserade i vissa fall med 101 530 000 kr.

Regeringen anförde i budgetpropositionen för 2000 att regeringens avsikt var att senare återkomma till riksdagen med förslag om att permanenta insatsen personligt ombud samt att avsikten var att reformen skulle träda i kraft den 1 juli 2000. Enligt vad utskottet erfarit pågår nu ett arbete med ett förslag. Utskottet har inte något att erinra mot att anslaget A14 Personligt ombud minskas på det sätt som regeringen föreslagit. Motion Fi34 (m) bör enligt utskottets uppfattning avstyrkas.

Utskottet har inte heller i övrigt något att erinra mot regeringens förslag till ändrade anslag under utgiftsområde 9.

Mot bakgrund av vad som anförts anser utskottet att riksdagen bör godkänna att ramen för utgiftsområde 9 för budgetåret 2000 fastställs till 27 488 182 000 kr.

Ingrid Burman

I beslutet har deltagit: Ingrid Burman (v), Chris Heister (m), Susanne Eberstein (s), Chatrine Pålsson (kd), Leif Carlson (m), Hans Karlsson (s), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Conny Öhman (s), Elisebeht Markström (s), Rolf Olsson (v), Lars Gustafsson (kd), Cristina Husmark Pehrsson (m), Thomas Julin (mp), Kenneth Johansson (c), Kerstin Heinemann (fp), Tullia von Sydow (s) och Kent Härstedt (s).

Avvikande mening

Personligt ombud

Chris Heister (m), Chatrine Pålsson (kd), Leif Carlson (m), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Lars Gustafsson (kd) och Cristina Husmark Pehrsson (m) anser att andra stycket i utskottets bedömning bort ha följande lydelse:

I vårpropositionen föreslår regeringen under utgiftsområde 9 ett stort antal förändringar gällande innevarande budgetår. Som anføres i motion Fi34 (m) tyder de ovanligt många förslagen till förändringar på att regeringen allmänt sett brister i planering och framförhållning.

Vidare vill utskottet särskilt framhålla att det i budgetpropositionen för 2000 anvisades 45 miljoner kronor under anslaget Personligt ombud (A14). I propositionen angavs att regeringen avsåg att återkomma med förslag om närmare utformning av verksamheten i särskild proposition. Det är därför med stor förvåning som utskottet konstaterar att regeringen ännu inte tagit de nödvändiga initiativen för att realisera de angelägna mål som låg bakom anslaget för personliga ombud. Än mer förvånande är det att regeringen – innan de psykiskt funktionshindrade har fått någon som helst förbättring – minskar de avsatta resurserna med 15 miljoner kronor. Det är vidare mycket olyckligt att regeringen ställer olika utsatta grupper mot varandra genom att delvis finansiera ersättning till tvångssteriliserade (anslag A13) genom en överföring av 15 miljoner kronor från anslaget för personligt ombud.

Mot denna bakgrund avvisar utskottet regeringens förslag att minska anslaget A14 Personligt ombud.